

'La solsida': una novel·la històrica sobre un segle que s'esgota

L'acabament del segle XX ajuda a parir llibres que tenen molt de voluntat històrica. Són volums que tenen un peu en la història general i un altre peu en la ficció. La gruixuda novel·la de Rafael Arnal intitulada *La solsida* i publicada per una desconeguda editorial valenciana dita L'Eixam enguany és d'aquesta mena d'engendraments. El títol és estrany i es refereix, naturalment, a la guerra civil com una mena de línia divisòria del segle, com una frontera que marca un abans i un després. La novel·la parteix de les eleccions de 1931 i acaba en la postguerra, al 1956, i explica amb força desimboltura tant la situació dels obrers en la república com una certa visió particular de la guerra i la postguerra. Així podria ser que una visió massa simplista i revolucionària acabés sent molt poc interessant, per això el novel·lista no dibuixa un personatge central revolucionari, idealista, de pedra picada, sinó un individu que s'adapta a la noves situacions. És un llibertari que, de manera molt comprensible, arriba a esdevenir un quintacolumnista de Franco —un espia, doncs— que es mou com un peix per l'exèrcit popular. Aquesta part central de la novel·la és la que presenta més suspens narratiu. Per tant, és una novel·la que presenta un heroi ple de defectes que no ha de ser exalçat a cap altar de les idees o de la revolució malaguanyada.

Rafael Arnal situa l'acció de manera molt versemblant a Tavernes Blanques —el seu poble— i escolpeix el seu personatge central com un obrer anarquista que treballa a la companyia de tràmvies de València, però al capdavant de la novel·la, el personatge que pren relleu, de debò, és un valencià de l'horta —valencianista, a més— que es torna un model de comportament ètic. Potser allà on es nota més la visceralitat del llibre és en les pàgines d'història general que esquitxen el volum: hi ha una visió de la guerra mundial, dels maquis, de Franco, dels feixismes europeus que és una clara reacció contra la propaganda que va inundar aquest país des de 1939 fins a 1975 —i potser més enllà i tot. Rafael Arnal, doncs, engega

pamflets i interpretacions ben girades que no acaben de lligar amb la novel·la. Són pàgines contra la propaganda. Perquè, comptat i debatut, Espanya fou l'únic estat europeu on, després de 1945, hi hagué un govern feixista quan a Itàlia a Mussolini el penjaren en una gasolinera i Hitler se suïcidà i féu cremar el seu cadàver. A Espanya, la propaganda s'infiltrà en totes les esclertes mentals dels qui es quedaren.

En resum, com a lector tenim a les mans una novel·la ambiciosa que no discorre pels camins habituals però que manté prou interès per ser llegida. Pretén ser una novel·la del segle ambientada en un poble concret de València, cosa que li atorga un interès inusual. El defecte més notable de la novel·la és que mescla realitat i comentaris històrics, a vegades molt ben fets, amb episodis més fantasiosos. En aquest sentit, Rafael Arnal actua una mica a la manera de Joanot Martorell: mescla realitats històriques documentades, que estarien millor en un volum d'història, amb altres situacions inventades del tot. El que m'ha agradat és que l'autor defuig la idealització de l'obrer, pinta amb breus pinzellades eixutes fets —com la presa de València pels nacionals— i, en general, *La solsida* presenta una certa atmosfera de realitat històrica molt densa. En canvi, no acaba de resoldre bé del tot les escenes sentimentals, que solen ser molt planes.

La solsida és, doncs, un cert resum novel·lesc del segle des d'un punt de vista valencià i obrer. És a dir, concret, local. I per la seua mateixa eficàcia, pot esdevenir universal.

ANDREU LONCÀ

Andreu Loncà

